

Inhoud

Ouverture

11 Het boek der boeken

Van Wachtendonck naar Gruuthuse 12

Van stamelend naar soeverein 18

De tweede stem 19

Dubbelspel 21

1

25 Wereld in losse woorden

Latijnse boeken 27

Boekcultuur in Egmond-Binnen 27

Het creatieve zuiden 33

De wereld volgens Ysengrimus 37

Gentse boekerijen 40

Een boek als levenswerk 42

Oudnederlands als zijsprong 46

Natuurtaal en cultuurtaal 46

Boeken met glossen 51

Latijnse topstukken 56

Vrijheid en veelkleurigheid 57

De magie van het schrift 58

Weerwolven en drempelritten 64

Poëzie in Oudfries recht 69

Kleurrijke namen 74

Spreekwoorden 76

Vertellen, zingen en noteren 77

Literatuur van horen zeggen 77

De machtigste der koningen 79

Helden van de wereld 80

Beer met een missie 83

Orale liedkunst 87

Poëzie als pennenproef 93

Sterke verhalen 107

Op schrift 112

2

117 Veldekes Umwelt

Land zonder grenzen 118

Wie sjoên ôs Limburg is... 120

Vakmanschap en meesterschap 122

Romaanse boeken 125

Hemelse schoonheid, aardse macht 127

Wat des keizers was 129

De Luikse school 130

De oorsprong van hoofsheid 134

Twee modellen 134

Experiment Ruodlieb 138

Heinric van Veldeke, dichter van naam en faam 141

Hoofse Eneas 143

Liefde in tijden van Barbarossa 150

Servaas en de zilveren sleutel 158

Tijd, plaats, persoon 170

Rondom de meester 172

Maaslandse epiek: Floyris, Aiol, Tristan 175

Op avontuur met Sint-Brandaan 185

Maaslandse export? 194

Een keienlint 197

Tegenstem in proza 197

Hoofsheid aan de Nederrijn 203

Lund en hertog Jan 205

De zucht tot schoner schrijven 210

Chronologie en sociologie 216
Vlaams tussen Duits en Frans 216
Frans literatuur in Vlaanderen en Brabant 218
Communicerende kringen 223
De voertaal van de stad 225
Literatuur voor de elite 232

Verfraaide historie: Karelepiek 234
De koning en de dief 234
Vlootshouw van een genre 241
Het Roelantslied 246
Van feodaal naar feeëriek 249
In een baan rond de keizer 255

Koning Arthur: vorstelijke fictie 256
Koning voor eens en altijd 256
Folklore en romans 260
Walewein en het zwevende schaakbord 262
Van pummel tot koning 269
De zwarte ridder Moriaen 274
Te mooi om waar te zijn 279

Epiek van eigen bodem 281
Mozaïeken 281
Ten aanval met Seghelijn 285
De hoofse liefde ingepolderd? 288
Spanningen in een Trojaans prieel 291
Roman van Limborch 295

Lancelot en het einde 302
Een woud van avonturen 302
Uniek onthaal 306
Alles ineem 308
Ambivalenties 314

Van verhalen naar romans 317

Bijbelepiek en heiligenlevens 334
Vanden levne ons Heren 334
Heilige helden 341
De kluizenaar onder de trap: Alexius 343
Een schitterend ongeluk: de Enaamse codex 345
Een brokkenpiloot: Der ystorien bloeme 350
Devotie zonder dichters 352

Bijbelvertalingen 357
Vondsten in Sint-Petersburg 357
De Zuid-Nederlandse evangelievertaling 360
De wonderde wereld van het diatessaron 362
Een priegelig karwei 371

De weg van de mystiek 379
Aanwezigheid van God 379
Mystiek in het Latijn 380
Bruidsmystiek 383
De oudste preken in het Nederlands 385
Heilige vrouwen in Lotharingen 389
De lichtende Lutgard 391
Alle remmen los: Christina de Wonderbare 397

Schrijvende vrouwen 401
Gesluierde schrijfster: Beatrijs van Nazareth 404
Van seven manieren van heileger minne 409
De begijnen 414
Ic, Hadewijch 419
Visioenen: ik ervoer 421
Strofische gedichten: ik spoor u aan 427
Brieven: ik ben bij u 433
Mystieke kunstenaars 438
Hadewijch en de anderen 439
Repressie en vervolging 443
De zaak-H.? 445
Hadewijch en Heilwig 449
Mystieke netwerken 450

463 Willem en Jacob

Mr. Willem 464

Meesterwerk, toen en nu 464

Datering, lokalisering, bronnen 466

Nobels oerschreeuw 469

Het pernicieuze slot 474

Humor in stijl 478

Taal en taboe 482

Sadistisch universum 485

De schoonheid van het lelijke 488

Vos en vervolg 491

Willem die de Reynaert maakte 496

Meester Maerlant 502

De natuur onder ogen 502

Maerlants wereld 512

Het debuut 516

Oeuvre in opbouw 519

De wereld als geschiedenis 523

Schrijven met scherp 530

Baanbrekend en omstreden 536

Evenwichtskunstenaar 541

Maerlants weerklank 543

Boeken op niveau 545

Firmament met dubbelster 548

binnen 550

553 Dankbetuiging

559 Aantekeningen

589 Illustratieverantwoording

593 Literatuur

629 Register